

2024-02-23 Nr. NV-459

VYRIAUSYBĖS IŠVADA Nr.: TAP-24-150(2) TAIS-23-18232(3)	DĖL ASMENŲ, NUKENTĖJUSIŲ NUO 1939–1990 METŲ OKUPACIJŲ, TEISINIO STATUSO ĮSTATYMO NR. VIII-342 5 STRAIPSNIO PAKEITIMO ĮSTATYMO PROJEKTO NR. XIVP-3307		
	Rengėjas	Svarstyta	Siūloma
Pateikimo Seimui terminas 2024-01-18	<i>Socialinės apsaugos ir darbo ministerija (SADM)</i>	<i>Pasirenkama</i> ☒ TAP ☐ LRV pasitarimas ☐ LRV posėdis ☐ Nesvarstyta 2024-02-20	<i>Pasirenkama</i> ☐ Svarstyti TAP ☒ Svarstyti LRV posėdyje ☐ Grąžinti tobulinti

SPRENDŽIAMA PROBLEMA
<p>Seimo narių grupės (A. Jakavonytės ir kitų Seimo narių) parengtu Asmenų, nukentėjusių nuo 1939–1990 metų okupacijų, teisinio statuso įstatymo (toliau – Įstatymas) pakeitimo projektu siūloma tremtiniais prilygintais asmenimis pripažinti asmenis, kurie gimę (įvaikinti) ne vėliau kaip iki 1965 m. buvusių politinių kalinių ar tremtinių šeimose už Lietuvos ribų, jeigu bent vienas iš tėvų (įtėvių) tuo metu buvo politinis kalinys ar tremtinys, kuriam pasibaigė įkalinimo ar tremties (ištrėmimo, nutrėmimo, uždraudimo grįžti į Lietuvą) laikas ir kuris iki 1965 m. nebuvo sugrįžęs nuolat gyventi į Lietuvą (įsigaliojusių nuo 2024 m. liepos 1 d.).</p> <p>Pagal dabar esamą reguliavimą tremtiniais prilygintais asmenimis pripažįstami asmenys, gimę (įvaikinti):</p> <ul style="list-style-type: none">✓ politinių kalinių ar tremtinių šeimose tremtyje (arba už Lietuvos ribų), jeigu bent vienas iš tėvų (įtėvių) tuo metu buvo politinis kalinys ar tremtinys, kuriam pasibaigė įkalinimo ar tremties (ištrėmimo, nutrėmimo) laikas, kai nėra archyvinių įrodymų, kad abiem tėvams (įtėviams) arba turėtam vieninteliui iš tėvų (įtėvių) buvo leista grįžti ir gyventi Lietuvoje;✓ buvusių politinių kalinių ar tremtinių šeimose už Lietuvos ribų, jeigu bent vienas iš tėvų (įtėvių) buvo suvaržytos galimybės sugrįžti į Lietuvą, ribojamas gyvenamosios vietos įregistravimas ir įsidarbinimas Lietuvoje ir dėl šių aplinkybių jis per 6 metus nuo leidimo grįžti į Lietuvą datos nebuvo sugrįžęs į Lietuvą, kai šias aplinkybes asmenys pagrindžia dokumentais (jei tokių dokumentų nėra, aplinkybės turi būti nustatomos bendrosios kompetencijos teismo sprendimu kaip juridinę reikšmę turintis faktas). <p>Tačiau dalis asmenų, gimusių buvusių tremtinių, politinių kalinių šeimose už Lietuvos ribų (tremtyje) negali būti pripažįstami prilygintais tremtiniais, nes nežino tikslų šeimos negrįžimo gyventi į Lietuvą priežasčių ir aplinkybių, neturi jokių įrodančių dokumentų apie galimybių sugrįžti į Lietuvą suvaržymą ir ribojimą jų tėvams, nes praėjo jau daug metų ir daugumos tėvai jau yra mirę.</p> <p><u>Siūlomas pakeitimas leistų represavimo vietose likusių gyventi buvusių politinių kalinių ir tremtinių šeimose iki 1965 m. gimusiems vaikams (LGGRTC duomenimis tokių asmenų būtų apie 400) įgyti nukentėjusio nuo okupacijų asmens teisinį statusą, sumažėtų įrodinėjimo našta asmenims ir teismams, būtų paprasčiau įgyvendinti įstatymą, nagrinėti parašymus ir priimti sprendimus.</u></p>

PROBLEMOS SPRENDIMO PRIEMONĖS
<p>Vyriausybės išvadoje siūloma iš esmės pritarti įstatymo projektui Nr. XIVP-3307, tačiau pasiūlyti Seimui jį tobulinti – siekiant teisinio aiškumo, taip pat įvertinant tai, kad paskutiniai iš Lietuvos represuoti asmenys iš tremties vietų buvo paleisti vadovaujantis Sovietų sąjungos Aukščiausiosios Tarybos prezidiumo 1963 m. gruodžio 6 d. įsaku, pagal kurį jie iš tremties pradėti paleisti 1964 m., tačiau be teisės gyventi Lietuvoje, o grįžti į Lietuvą galėjo tik gavę Lietuvos SSR Ministrų Tarybos leidimą gyventi Lietuvoje, ir, esant tokioms aplinkybėms būtų pagrįsta šių asmenų gimimo iki 1964 m. gruodžio 31 d. faktą laikyti skiriamąja sąlyga pripažįstant juos tremtiniais prilygintais asmenimis, <u>siūloma naujai išdėstyti Įstatymo 5 str. 2 d. 5 punktą</u>, nustatant, kad tremtiniais prilygintais asmenimis pripažįstami asmenys, gimę (įvaikinti) „iki 1964 m. gruodžio 31 d. buvusių politinių kalinių ar tremtinių šeimose už Lietuvos ribų, jeigu bent vienas iš tėvų (įtėvių) tuo metu buvo politinis kalinys ar tremtinys, kuriam pasibaigė įkalinimo ar tremties</p>

TEISĖS AKTO PROJEKTO DALYKINIO VERTINIMO PAŽYMA

(ištrėmimo, nutrėmimo, uždraudimo grįžti į Lietuvą) laikas ir kuris iki vaiko gimimo nebuvo grįžęs nuolat gyventi į Lietuvą“.

Taip pat atkreipiamas Seimo dėmesys į tai, kad tremtiniam prilyginti asmenys įgis teisę gauti nukentėjusiųjų asmenų valstybinę pensiją, todėl 2024 m. II pusmečiui reikėtų apie 28 tūkst. Eur valstybės biudžeto lėšų (2024 m. teisę į nukentėjusiųjų asmenų valstybinę pensiją galėtų įgyti apie 120 asmenų, o nuo 2025 m. iki 2028 m. kiekvienais metais – dar apie 70 asmenų). Lėšos būtų naudojamos iš 2024 metais SADM skirtų valstybės biudžeto asignavimų nukentėjusiųjų asmenų valstybinėms pensijoms mokėti.

TEISĖS AKTO PROJEKTO DERINIMAS

Projektas suderintas su Finansų ministerija, Teisingumo ministerija ir Lietuvos gyventojų genocido ir rezistencijos tyrimo centru bei patikslintas pagal Vyriausybės kanceliarijos Teisės grupės pastabas ir pasiūlymus.

PAŽYMĄ PARENGĖ

Aušra Gratulevičienė

Socialinės politikos grupė, vyresnioji patarėja